

Nummer

datum raadsvergadering	:	7 september 2023
onderwerp	:	Water- en rioleringsprogramma Ouder-Amstel 2023-2027 (hoofd- en achtergronddocument)
portefeuillehouder	:	
datum raadsvoorstel	:	7 september 2023

Samenvatting

De zorg voor stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater is voor de gemeente een wettelijke plicht. De gemeente heeft echter bij de invulling van deze zorgplichten de beleidsvrijheid die aanpak te kiezen die zij, gelet op de lokale omstandigheden, het meest doelmatig en kostenefficiënt vindt. Het Water- en rioleringsprogramma (Wrp) beschrijft de maatschappelijke doelen, visie en beleidskaders uit in speerpunten, activiteiten en een financieringsstrategie voor de komende jaren. Het legt eenduidig vast op welke wijze invulling wordt gegeven aan de zorgplichten en het waterrobuust en klimaatadaptief maken van de riolering en het watersysteem. Het Wrp 2023-2027 vervangt bij vaststelling het GRP 2018-2022.

U wordt gevraagd:

1. Het Water- en rioleringsprogramma Ouder-Amstel 2023-2027 (Wrp) vast te stellen;
2. De financiële consequenties van het Wrp te verwerken in de (meerjaren-) begroting;
3. De financiële consequenties van het Wrp te verwerken in de riool- en waterzorgheffing;
4. Het Gemeentelijk Rioleringsplan Ouder-Amstel 2018-2022 (GRP) in te trekken.

Wat is de juridische grondslag?

Vanuit de Wet milieubeheer (Wm) zijn gemeenten sinds 1995 verplicht een gemeentelijk rioleringsplan (GRP) op te stellen. Het huidige, vigerende GRP is opgesteld voor de planperiode 2018-2022 en stilzwijgend verlengd. Op 1 januari 2024 vindt de invoering van de Omgevingswet (Ow) plaats. Deze nieuwe wet integreert de vele wetten die betrekking hebben op de fysieke leefomgeving, zoals de Wm en de Waterwet. De wettelijke zorgplicht blijft gehandhaafd maar de positie van het GRP wijzigt. Het Wrp is de opvolger van het GRP, maar onder de nieuwe wet niet langer verplicht en door een gemeenteraad vast te stellen. Tijdens de overgangsfase naar de inwerkingtreding van de nieuwe wetgeving wordt de huidige werkwijze van de vaststellingsprocedure van een GRP gevolgd.

Wat is de voorgeschiedenis?

Het huidige GRP is opgesteld voor de planperiode 2018 tot en met 2022 en stilzwijgend verlengd.

Waarom dit raadsvoorstel?

Het verzamelen en verwerken van afvalwater en hemelwater is een taak van de gemeente. Het waterschap zorgt vervolgens voor de zuivering van het afvalwater. Daarnaast heeft de gemeente een regierol in de aanpak van de structurele grondwateroverlast in het stedelijk gebied. Om de uitdagingen met water aan te gaan en de kwaliteit van de leefomgeving in de gemeente op niveau te houden, is het van belang de onderliggende systemen en structuren te onderhouden en toekomstbestendig te maken.

Het Wrp beschrijft de maatschappelijke doelen, de visie, beleidskaders en de gebiedsontwikkeling en van hieruit de speerpunten, activiteiten en financieringsstrategie voor de komende jaren. Het legt eenduidig vast op welke wijze invulling wordt gegeven

aan de zorgplichten en het klimaatadaptief en waterrobuust maken (dat wil zeggen bestand maken tegen overstromingen, wateroverlast en droogte) van de riolering en het watersysteem. Het Wrp 2023-2027 vervangt bij vaststelling het GRP 2018-2022.

Het Wrp is opgebouwd uit twee delen, een hoofd- en een achtergronddocument. Het hoofddocument is bedoeld voor verantwoordelijke bestuurders, politici en vaktechnisch personeel. Het beschrijft de visie, beleidskeuzes in de vorm van ambities en speerpunten, de benodigde middelen en de consequenties voor de riool- en waterzorgheffing. Het achtergronddocument is met name bedoeld voor de vaktechnische medewerkers en bevat meer detailinformatie waaronder een uitgebreide evaluatie, vertalingen van de beleidskeuzes en uitvoeringsstrategie en een gedetailleerde analyse van de benodigde middelen en de ontwikkeling van de riool- en waterzorgheffing. Het achtergrond document is een integraal onderdeel van het Wrp en met name belangrijk voor de kaderstelling en vaststelling van de (meer technische) kwaliteitsnormen ten behoeve van de programmering en de uitvoering.

Wat gaan we doen?

Voor het formuleren van de ambities en speerpunten in het Wrp is aansluiting gezocht bij de thema's uit de Omgevingsvisie Ouder-Amstel (concept augustus 2023), het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte (IBOR), de programmering van het waterschap (Waterbeheerprogramma 2022-2027) en de landelijke koers van het rijk volgens het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA). In hoofdlijn onderkennen al deze beleidsdocumenten vier maatschappelijke thema's die de komende tijd centraal staan:

- Goed leefklimaat
- Kwalitatief goed openbaar gebied
- Duurzame ontwikkelingen
- Verbindende overheid

Vanuit deze thema's is de programmering opgezet.

Gemeente Ouder-Amstel zet de huidige aanpak van de gemeentelijke watertaken voort, we doen wat we moeten. Dit houdt in dat de voorzieningen functioneren op het basisniveau (voldoende onderhouden, hier en daar wat op aan te merken, af en toe hinder is mogelijk). We betrekken onze inwoners en ondernemers bij hun eigen leefomgeving en de inrichting van de openbare ruimte. We stimuleren en ondersteunen buurt- of inwonersinitiatieven die de leefbaarheid vergroten.

Samengevat ligt de komende jaren de focus op de volgende speerpunten:

Overkoepelend

- Het verder op orde brengen van beheerdata en deze actueel, compleet en valide houden;
- Het vergroten van inzicht in het functioneren;
- Het betrouwbaar houden van onze systemen door het tijdig vervangen, repareren of renoveren van onze riolen, pompen, gemalen etc.;
- Het benutten van de meekoppelmogelijkheden, het gelijktijdig optrekken met andere projecten in de openbare ruimte;
- Het doorkijken naar de stap naar waardegedreven beheer waar de bijdrage aan maatschappelijke waarden centraal staat;
- Het op orde brengen van de dataveiligheid;
- Het inzetten op de communicatie met onze inwoners en ondernemers.

Afvalwater

- Het benutten van kansen voor nieuwe sanitatie (omgang met afvalwater);
- Het creëren van bewustzijn voor het 'anders omgaan met drinkwater en afvalwater';
- Het implementeren van de Kaderrichtlijn Water.

Hemelwater

- Het klimaatbestendig en waterrobuust inrichten van bestaande gebieden op basis van integrale meerjarenplanning en meekoppelkansen;
- Het borgen van de klimaatadaptieve maatregelen in de ontwikkelgebieden.
- Het implementeren van de voorkeursvolgorde gebruik-vasthouden-bergen-afvoeren. Regenwater is in principe schoon;
- Het uitvoeren van doelmatige maatregelen in de openbare ruimte, op probleemlocaties met wateroverlast.

Grondwater

- Het invullen en communiceren van onze regierol;
- Het voortzetten van de monitoring van grondwaterstanden;
- Het uitvoeren van doelmatige maatregelen in de openbare ruimte, op probleemlocaties met structurele grondwateroverlast;

Oppervlaktewater

- Het communiceren van de keuze van de inrichting van de buitenruimte vanuit de voorkeursvolgorde;
- Het afstemmen van de beheerstrategie met het waterschap;
- Het afstemmen van de functies van oppervlaktewater met andere beleidsvelden.

Wat is het maatschappelijke effect?

Om de uitdagingen met water aan te gaan en de kwaliteit van de leefomgeving in de gemeente op niveau te houden, is het van belang dat we de openbare ruimte met de onderliggende systemen en structuren onderhouden. Eén van de kernfactoren hierbij is het in stand houden, waterrobuust en klimaatadaptief maken van de voorzieningen omtrent de riolering en het watersysteem. Deze hebben immers de volgende belangrijke doelen voor ons dagelijks leven:

- Het beschermen van de volksgezondheid tegen infectieziekten;
- Het schoonhouden van de bodem en het oppervlaktewater;
- Het voorkomen van schade bij hevige regenval én bij extreme droogte in de bebouwde omgeving;
- Het voorkomen en beperken van structureel nadelige gevolgen van grondwater aan woongenot of bouwtechnische staat van gebouwen.

Welke argumenten en keuzemogelijkheden zijn er?

De water- en rioleringsambitie is vertaald naar een strategie, met onderzoeken, activiteiten en investeringen met bijbehorende budgetten. Met het beeld van de riolering van nu en de voorgestelde programmering is een verkenning gemaakt van de ontwikkeling van de lasten voor de riool- en watertaken voor komende jaren.

Met dat beeld en aannames voor areaaluitbreiding door de ruimtelijke ontwikkeling en rentepercentages zijn voor een kostendekkingsmodel meerdere scenario's geanalyseerd om in beeld te brengen welke stijging van de riool- en waterzorgheffing voor de langere termijn noodzakelijk is, exclusief een correctie voor inflatie. In alle scenario's wordt de egalisatievoorziening (huidige stand €10,5 mln.) benut. Het uitgangspunt is dat de gemeentelijke watertaken volledig worden gedekt uit de riool- en waterzorgheffing.

Het voorkeursscenario bestaat uit het voortzetten van de huidige financieringsstrategie waarbij investeringen als kapitaalslasten worden geactiveerd. De egalisatievoorziening wordt hierbij over een periode van 15 jaar benut. Als uitgangspunt is genomen dat in 2038 een reguliere basisstand van € 2,0 mln wordt bereikt. De inkomsten uit de ruimtelijke ontwikkeling nemen we mee in het tempo van de realisatie. Dit betekent dat die volgens de huidige planning over circa vier jaar een dempend effect gaan geven op de stijging van de water- en rioolheffing.

Het scenario voor een alternatieve financieringsstrategie heeft geen voorkeur. In deze strategie worden investeringen direct afgeschreven. Voor het overschakelen is een zeer groot startkapitaal nodig waar de huidige egalisatie voorziening niet volledig toereikend

voor is. Dit betekent ook dat een zeer hoge stijging van de heffing nodig zou zijn. Daarnaast geeft deze strategie per jaar veel fluctuatie in de hoogte van de heffing.

Wat hebben we hiervoor nodig?

Om de rioleringsvoorzieningen op het gewenste niveau te krijgen en te houden moeten kosten gemaakt worden. Om de strategie voor de komende planperiode ten uitvoer te brengen is het belangrijk dat de personele organisatie daarop is berekend, zowel kwantitatief als kwalitatief. De benodigde activiteiten en bijhorende budgetten voor de planperiode 2023-2027 zijn met dit Wrp benoemd

Financiering

De riool- en waterzorgheffing wordt jaarlijks voor de gemeenteraad vastgesteld met de 'Verordening Riool- en waterzorgheffing'. Voor 2023 is de hoogte van de heffing vastgesteld op € 153,28 voor een regulier huishouden. Met het beeld van de riolering van nu en de voorgestelde programmering is een verkenning gemaakt van de ontwikkeling van de lasten voor de riool- en watertaken voor komende jaren.

Het advies is de riool- en waterzorgheffing de komende planperiode met € 18,17 (12%) per jaar te laten stijgen (exclusief inflatie) waarbij de egalisatievoorziening riolering optimaal wordt ingezet. De beschikbare middelen van de egalisatievoorziening (à € 10,5 mln.) komen hiermee de komende 15 jaar ten goede aan de inwoners van Ouder-Amstel. Gezien de onzekerheden in het daadwerkelijke tempo en de omvang van de realisatie van de gebiedsontwikkelingen ontstaat een bandbreedte in de koers van de rioolheffing in de nabije toekomst. Het advies is voor de komende jaren uit te gaan van aan koers waarin opbrengsten vanuit deze ontwikkelingen nog niet zijn meegerekend, en de koers van de rioolheffing tweejaarlijks hierop te ijken.

Organisatie

Onze rol als gemeentelijke overheidsorganisatie is aan verandering onderhevig. Naast verbreding en integratie van thema's als klimaatadaptatie wordt, om de gestelde ambities te bereiken, ook ingezet op burgerparticipatie, samenwerking en 'verbinden'. Om de strategie voor de komende planperiode ten uitvoer te brengen, is de belangrijkste voorwaarde dat de personele organisatie staat, zowel kwantitatief als kwalitatief. Belangrijke kanttekening is dat de benodigde personele inzet voor de nieuwe, eerste aanleg van riolering (zoals bij uitbreidingswijken) hierin niet is meegenomen. De capaciteit wordt doorbelast op de ontwikkeling zelf, maar de benodigde menskracht moet wel voortkomen uit de gemeentelijke organisatie.

Wie is erbij betrokken en hoe communiceren we?

Via de stuurgroep, projectgroep en diverse interviews zijn medewerkers van beleid, beheer en uitvoering en het waterschap betrokken geweest bij het opstellen van het Wrp. Het kostendekkingsplan en de financiering is in nauwe samenwerking met de financieel (strategisch) adviseurs tot stand gekomen. In samenspraak met de portefeuillehouders is de invulling van de gemeentelijke watertaken opgesteld en zijn de ambities, speerpunten en kwaliteitskaders per zorgplicht verwoord.

Na vaststelling wordt de inhoud van het Wrp bekend gemaakt bij en toegelicht aan de betrokken medewerkers.

Door het aandeel wet- en regelgeving en de technische aard van het Wrp worden bewoners en ondernemers betrokken door middel van informeren. Voor de bewustwording en het bevorderen van het gevoel van eigenaarschap bij bewoners en bedrijven wordt na vaststelling via de gebruikelijke mediakanalen een informatief artikel geplaatst over het Wrp. Bewoners en bedrijven worden actief betrokken als de verschillende maatregelen gaan worden uitgevoerd.

Wat is het vervolg?

Na vaststelling van het besluit worden de water- en rioleringsvoorzieningen beheerd conform de in het Wrp beschreven beleidskaders, activiteiten en financieringsstrategie. Het Wrp geeft de onderbouwing voor de begroting en de riool- en waterzorgheffing van 2024 en opvolgende jaren. Tevens wordt er over het Wrp gecommuniceerd, zoals hierboven is beschreven.

Hoe monitoren en evalueren we?

Daar waar middelen worden ingezet om doelen te bereiken is het belangrijk om te monitoren of en in welke mate die doelen ook worden bereikt. Hierbij onderscheiden wij twee sporen: monitoring beleids- en procesmatig en monitoring functioneel. De raad wordt jaarlijks geïnformeerd over de voortgang van de beheeractiviteiten en projecten middels de planning- en controlcyclus.